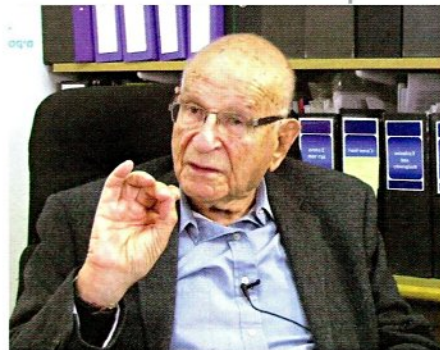

18.98x11.63	1/2	42	עמוד	MIDOAS -	23/11/2017	61138123-5
מכון מאירס גוינטס ברוקדייל - 40045						

ללמוד את העתיד מהצלחות העבר

יונה רוזנפלד

פרופ' יונה רוזנפלד, חתן פרס ישראל הראשון לעבודה סוציאלית (תשנ"ח), הוא עובד סוציאלי, פסיכואנליטיקאי וחוקר בתחום העבודה הסוציאלית, פרופ' אמריטוס בבית הספר לעבודה סוציאלית ורווחה חברתית ע"ש בראוולד, האוניברסיטה העברית בירושלים.

פרופ' רוזנפלד הוא גם יועץ בכיר למאירס ג'וינטיםון ברוקדייל, מכון מחקר יישומי ששם לו למטרה לעזור למערכות ממשלתיות לשפר את השירותים החברתיים לאוכלוסיות שבשולי החברה.

אני מודה מאוד לביטאון העובדים הסוציאליים על שהעניק לחתני פרס ישראל לעבודה סוציאלית את ההזדמנות להציג את המסר שלהם ולאפשר לחברי האיגוד לפעול בעתיד על סמך ניסיון העבר של עמיתיהם.

שמחתי גם על הנושא שנבחר. אני סבור כי בניגוד למקצועות אחרים בשירות האדם, אל לו למקצוע העבודה הסוציאלית להסתמך בלעדית על מחקר ותיאורה אם ברצונו להמשיך להיות רלוונטי; עליו ללמוד מן ההמצאות של אנשי המקצוע (the invention of interventions). אלה יאפשרו לו שלא להישאר כלוא בתיאוריות ובדוגמות התואמות את אופנות ההווה, ושלא בהכרח תואמות את הרלוונטי בעתיד ולעתיד.

על גישה זו, של למידת העתיד מהצלחות העבר, אני מתבסס בדבריי אלה. זה גם אחד הרעיונות העומדים במוקד עשייתי בשנים האחרונות.

בחרתי ברעיון הלמידה מהצלחות משום שבעיניי הוא עשוי להבטיח ולקדם את העשייה המקצועית שלנו. עלינו להיות נכונים לשנות את מוקדי פעילויותינו ולהתאימם למגוון החברות והמקומות שאנו עובדים עמם בפועל, ולא בהכרח לצרכים ולאופנות שהזמנים המשתנים מכתיבים. עלינו להיות מקושרים גם לעבר וללמוד אילו מן הפעולות שתרמו בעבר רלוונטיות גם היום.

לשם כך אנו משקיעים גם בלמידה עם אוכלוסיות היעד ומהן. כך נוצרת הקרבה בין העובד הסוציאלי לאוכלוסיית היעד, שמאפשרת לחשוף ידע שמעולם לא נחקר. אל לנו להסתפק בנתונים המצויים בידינו מתוקף היותנו עובדים סוציאליים; עלינו לחפש ולמצוא גם את הידע שנמצא בידי אוכלוסיות היעד. למשל, בנושא כמו "רכות", שהעובדים הסוציאליים (וגם אוכלוסיית היעד) לא תמיד מכירים בחשיבותו.

11.94x10.59	2/2	43	עמוד	MIDOAS -	23/11/2017	61138124-6
מכון מאירס גויינט ברוקדיי - 40045						

לדעתי, חשוב להסתמך על פעולות מתמשכות. העוצמה ומשך הזמן מאפשרים להתמודד עם מה שאנו מכנים מצוקות ולחצים. כלומר, הבעיות האישיות. בעיות שקשה מאוד להתמודד אתן בפרקי זמן קצרים.

לבסוף, מן הראוי להתבסס על שותפויות בין אוכלוסיות היעד החבויות והבלתי מוכרות (האוכלוסיות המודרות) לבין בעלי המשאבים. רק שותפויות כאלה יוכלו ליצור את יחסי הגומלין הנחוצים כדי להוציא את המודרים מבדידותם, למען עתיד שפעמים רבות אין הם מכירים בו ואותו. שותפויות כאלה יוכלו להוביל למעבר "מהדרה ליחסי גומלין". כפי שלמדתי מ"תנועת העולם הרביעי", הפועלת מזה ארבעים שנה עם ולמען אנשים החיים בעוני קיצוני ובהדרה. אנשים אלה הם האמורים להיות שותפים ליציאתם מהמצר. רק יחסים של שיה ושל שותפות יכולים להבטיח זאת.

למעשה, כל מה שנקרא "טיפול סוציאלי", ובוודאי מה שנקרא "תרפיה", אינם תואמים את כל האמור לעיל. המונח המתאים ביותר למה שראוי שיתחולל היא מיזם משותף (joint venture) - מסע משותף, של כלל הנוגעים בדבר, לעשייה עם ולמען החיים בעוני ובהדרה מסוגים שונים. פרופ' מיכל קרומרניבו ועמיתיה קוראים לכך "עבודה מודעת עוני". בזמנו, קראתי לזה "עבודה עם אוכלוסיות מובסות ולמענן"; עבודה עם כלל הנוגעים בדבר, כולל אלה החיים בעוני.

אסתפק בדבריי אלה ולא אעמוד כאן על חוסר האונים של המערכות הרבות, השונות והנפרדות שקיבלו על עצמן להתמודד עם האנשים החיים בעוני ובהדרה ולמענם. רק אוסיף שטוב יהיה אם כל אחד מאלה, וכולם יחדיו, יפעלו הן ברוח הספר "מהדרה ליחסי גומלין" והן ברוח האמירה האפריקאית: "It takes a whole village to raise a child".